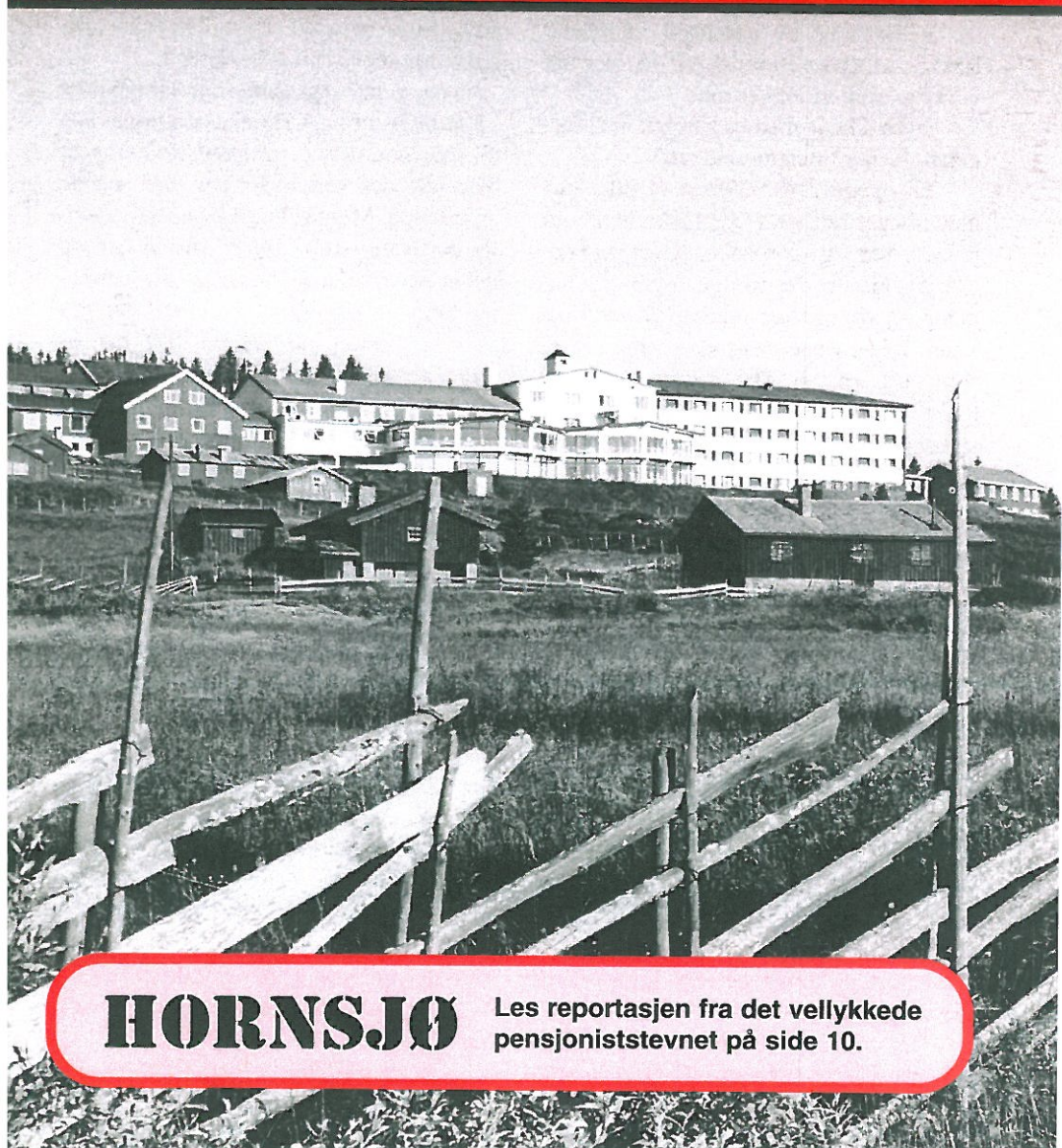

Aktiv Pensjonstid

Nr. 3 - 3. kvartal 2003 - 14. årgang

HORNSJØ

Les reportasjen fra det vellykkede pensjoniststevnet på side 10.

Intervju på Hornsjø med Kåre Kaspersen om

Pensjonistforeningen

Av Johann Thorvaldsen

- Hvor kommer du fra nå?

- Vi bor i en by i Østfold som heter Rakkestad, cirka 70 km fra Oslo. Der har vi et hus som vi jobber med.

- Du sa ikke ja med en gang til å bli formann for pensjonistforeningen?

- En oppgave som denne er ikke noe man hopper rett inn i. Jeg måtte tenke litt på den. Når jeg ser tilbake, så vet jeg ikke om jeg gjorde det riktige. Men jeg har mange gode og fine medarbeidere. Ikke minst Johan Elisenberg som valgte å stå som nestformann. Det har vært en god hjelp. Det er ikke så lett å hoppe inn i en sånn oppgave når man ikke riktig har vært engasjert i det før.

- Derfor har du kanskje ikke med en gang lagt store planer om forandringer?

- Nei, det må man vel si. Vi har kjørt på samme spor som tidligere, men jeg ser behovet for en litt annen form for organisasjon. Vi må beholde den som vi har nå, SDA-arbeideres pensjonistforening. Det er på en måte en slags interesseforening for de pensjonerte arbeiderne i Adventistsamfunnet, men utover i landet har vi nå en rekke pensjonistgrupper som føler et behov for en nærmere tilknytning til hverandre. Så det er godt mulig at vi er nødt til å bygge et overbygg rundt arbeidernes pensjonistforening, hvor vi kan trekke inn de gruppene som finnes rundt omkring i Norge.

- Her har vi kanskje forskjellen mellom den danske og den norske foreningen.

Den danske var også opprinnelig bare for pensjonerte misjonsarbeidere, men ble senere åpnet for medlemsskap av alle adventister over 60. Dere har ennå ikke åpnet for andre enn arbeiderne?

- Nei, vi har sagt at de som har arbeidet i 5 år eller mer i Adventistsamfunnet kan bli medlemmer i pensjonistforeningen. Samtidig har vårt virke tatt med seg de andre også. Men de har ikke noen personlig innflytelse i det styret som vi har, og det er noe av det jeg synes er litt vanskelig. Selv om vi jobber for andre -- det gjør vi -- og dette som vi har hatt her på Hornsjø, det gjelder jo absolutt alle over 60 år i Norge. Men jeg har tenkt meg et overbygg slik at vi kan inkludere og ha et styre hvor de også kan ha et forum. Dette er noe i mine tanker, som jeg har luftet for en del. Vi har ikke gjort noe videre med det, men det er noe av det vi kommer til å drøfte i pensjonistforeningen.

- Hva mener du om å skifte mellom Danmark og Norge med disse stevnene?

- I Norge savner vi det fellesskapet vi en gang hadde med Danmark, spesielt i den aldersgruppen vi representerer. Vi oppfattet dette som berikende for oss å ha dette fellesskapet, og vi ser fram til på en eller annen måte å få dette fellesskapet tilbake. Derfor er det fint at vi har hatt så mange danske her på Hornsjø.

- Det er knapt så mange danske her som det var siste år på Hultafors. Der var vi halvparten danske og halvparten norske. Her er det flere nordmenn.

- Det er nok riktig, men her har vi fått

med oss en del flere nordmenn fra lenger nord i landet. For dem å reise helt til Hultafors er en større sak. Her har det vært mulig. Men et stevne på Skagen i Danmark høres veldig interessant ut. Det er så mange fergemuligheter, både fra Kristiansand, Larvik, Egersund og Bergen, Oslo eller Göteborg. Så adkomsten er veldig grei.

- Har dette stevnet på Hornsjø levd opp til forventningene?

- Nå er det verste over . . . Jeg sitter her med stor takknemlighet for at det har gått så bra som det har gjort. Det er mange eldre mennesker her, men ingen er blitt alvorlig syke. Mange har hjulpet til for å gjøre dette så godt som jeg har oppfattet det. Jeg er veldig takknemlig for den hjel-

pen som mange har ytet. Når det gjelder vårt arbeid her i Norge, så har vi nå planer om å opprette en telefontjeneste hvor vi byr våre medlemmer hjelp, både åndelig og med andre praktiske ting. Det er bror Rolf Kvinge som har ansvaret for den tjenesten, og han trekker da andre av oss predikanter inn i dette etter behov. Mange ensomme sitter med sine tanker, og vi håper å kunne gi dem et tilbud som kanskje kan være til velsignelse og hjelp.

- En ide som vi kunne innføre i Danmark?

- Det er godt mulig. Dere kan drøfte det. Jeg tror dette er positivt.

Og bladets spalter er sikkert åpne for disse drøftelsene. Vi snakkes ved.

GIVERGLEDE

Vi adventister kan glede oss over stor giverglede. Noen hevder at der en håndfull adventister møtes blir det som regel opptatt kollekt til et eller annet godt formål. Adventistsamfunnet er bygd på denne holdningen og vår verdensomfattende virksomhet er mulig nettopp på dette. Det er også slik at om noen gruppe innenfor menigheten skal fremheves i forbindelse med gaver til misjonsarbeidet blir det den eldre delen av medlemsmassen. De som er eldre i våre menigheter er mennesker som gjennom oppveksten lærte seg gudsfrykt med nysomhet. Det var imidlertid skjelden eller aldri "nøysomhet" når det gjelder gavene. Menighetskasserere og samfunnets økonomer vet, eller burde vite, at de eldre har en utviklet sans for å støtte sin menighet. Vi så dette demonstrert ved årets seniortreff på Hornsjø Høyfjellshotell.

Om lag 120 seniorvenner fra Norge og Danmark møttes her i tiden 15. - 20. juli og hadde inspirerende dager sammen. Forkyn-

nelsen og det sosiale samværet var på topp. Hotellet maktet på en fortreffelig måte å servere vegetarisk mat av ypperste kvalitet trass i at dette ikke er vanlig "kost" for dem.

Gavene som kom inn var 6,200 i sabbatskolen, 8,876 ved sabbatsgudstjenesten og 6,228 ved et møte hvor lederen for Norsk Bibelselskap, Gudleik Seierstad fortalte om Bibelskapets arbeid. Sabbatsskolegavene går den vanlige tjenesteveien til DNU, gavene ved gudstjenesten ble øremerket til ADRA og det spesielle offeret nyter Bibelskapet godt av. Styret for Pensjonistforeningen bevilget også for noen uker siden 10,000 til Bibelskapets arbeid.

Når vi husker at seniorvennene er trofaste fra uke til uke med gaver til sabbatsskolen, den lokale menighet og de mange øremerkede formål innenfor samfunnet og dessuten er trofaste tiendebetalere, er det nærmest oppsiktsvekkende store gaver som kommer inn.

Øivind Gjertsen

FAGFORENINGER OG ADVENTISTER

Av Øivind Gjertsen

I min barndoms og ungdoms menighet var ordet "fagforening" nesten å betrakte som et bannord. Dette trass i at fagforeningene i Norge gjennom årene hadde vært forkjempere for rettferdighet i arbeidslivet og bidratt til å kjempe fram bedre vilkår for arbeidsfolk. Kortere arbeidstid, lengre ferier, en mer rettferdig lønnsordning og syketrygd var noen av fanesakene.

Min egen bestefar, Johan Gudmundsen, var en av dem som tok del i denne kampen. Som ung mann var han en av stifterne av sjømannsforeningen Havets Sønner. Seinere ble han steinarbeider og ble også her en leder. Han tok del i opprettelsen av Steinarbeidernes Forening. Han var som politiker sekretær for Arbeiderpartiets "vestenfjeldske" distrikt, medlem av bystyre og formannskap i Bergen gjennom mange år og møtte også på Stortinget. Da han ble syvendedags adventist trakk han seg ut av faglig og politisk virksomhet. Han ble i stedet en aktiv medarbeider i vår menighet i Bergen. Og han lærte meg hva Ellen G. White hadde skrevet til menigheten om fagforeningenes rolle i tiden like før Kristi annet komme. Det gjorde inntrykk.

Fagforeningene har imidlertid en ærerik historie i vårt land. Og vi må hedre dem for innsatsen for "den lille mann". Fagbevegelsen har vernet og verner fremdeles om arbeidstakernes rettigheter. En rekke arbeidsgivere søker bevisst å unndra seg sine forpliktelser i forhold til dem

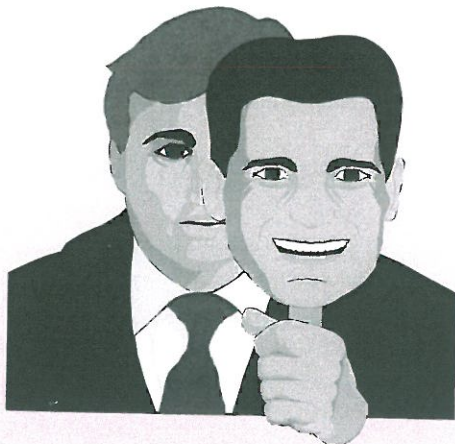
som arbeider for dem. Vi opplevde for ikke lenge siden at en norsk bonde tillot seg å gå fra avtaler og betalte innleid utenlandsk arbeidskraft en skammelig lav dagslønn. Unge som søker seg sommerjobb er blitt grovt utnyttet og har først oppnådd en rimelig lønn etter at fagorganisasjonen grep inn. All ære til dem som verner om arbeidstakernes rettigheter

Vi syvendedags adventister har hevdet at vi skal holde oss borte fra politikk og fagorganiserte tiltak. Vi skulle ikke melde oss inn i noen fagforening, og samfunnet skulle ikke inngå tariffavtaler. Våre medlemmer fulgte rådene fra EGW. Standpunktet fikk følger for den enkelte adventist. Jeg husker levende hvordan en ung sykepleier ikke fikk automatisk del i den årlige lønnsstiging. Hun måtte sende egen søknad til sin arbeidsgiver. Og kollegene så på henne som en person som nok ville ha del i godene men ikke ville være med på å finansiere kampen gjennom medlemskontingent. En buss-sjåfør måtte kjempe for å beholde jobben sin da han ikke ønsket medlemsskap. Andre hadde liknende opplevelser. Man kan egentlig godt forstå reaksjonene fra de fagorganiserte. Personlig kunne jeg fortelle om diskusjoner med fagorganisasjonene og hvordan vi måtte kjempe for å unngå formelle avtaler. Et av våre argumenter var at vi gav like gode eller bedre arbeids- og lønnsbetingelser til våre ansatte enn de kunne oppnå gjennom en fagorganisasjon.

I de senere år har våre holdninger endret seg. En sterk minoritet blant oss er i dag medlemmer av yrkesorganisasjoner. Noen deltar med heder i politisk virksomhet. De fant fram til en adventistisk begrunnelse for å interessere seg for samfunnsproblemer og ta politisk ansvar. Mange er også fagorganisert.

Det er av interesse å merke seg at i USA tar mange enkeltindivider blant adventistene aktivt del i fagorganisert virksomhet. Vårt internasjonale organ "Review and Herald" rapporterer om dette og publiserer diskusjonen. Den historiske begrunnelse er med i diskusjonen. Noen mener at EGW's råd var tids- og stedsbegrenset. Navn som Jimmy Hoffka og amerikansk mafia nevnes. Denne diskusjonen er i høyeste grad aktuell. Vi vet at forskjellige fagorganisasjoner banker på døren til samfunnets institusjoner. Og problemer kan dukke opp. Vår forståelse av profetiene om "dyrets merke" og USA's rolle i den siste tid sammen med pavemakt etc. kommer fram. Vi tenker på de onde makter som i den aller siste tiden av menneskenes liv på jorden kommer til å sørge for at de troende nektes å kjøpe og selge. De vil få sitt livsgrunnlag truet.

Når menigheten råder medlemmene til å avstå fra medlemskap i fagorganisasjonen, tar den på seg et ansvar. Ikke-organiserte må som enkeltindivider kjempe for sine rettigheter. De stiller svakere enn fagorganiserte i møtet med arbeidsgiver. Menigheten har også et ansvar for dem som er ansatt i vår egen virksomhet. Vårt lederskap må på en måte sitte på begge sider av bordet. Lederne har ansvar for samfunnets virksomhet, men også et ansvar som "fagforening" for de ansatte. Den enkelte arbeider skal vite seg beskyttet og tatt vare på.

Som unge misjonsarbeidere stilte vi ingen betingelser da vi ble ansatt. Vi hevdet at vi hadde en god arbeidsgiver. Samfunnet sørget for oss på en god måte, og ved dagens slutt ventet det oss pensjon -- en pensjon som alltid skulle være en viss prosent av den lønn aktive arbeidere til en hver tid oppebar. Vår pensjon fulgte derfor samfunnets økonomiske utvikling, og vi som ansatte var solidarisk knyttet til hverandre. Ordningen hadde Ellen G. Whites "imprimatur". Vi var tilfreds, trass i at samfunnets forventet mer av oss enn hva "verden" omkring oss ville forventet i tilsvarende stillinger. Som universitetsutdannede lærere hadde vi lengre arbeidstid enn andre, vår lønn var alltid 98% eller lavere enn den ordinerte predikants topplønn. Ved internatsskolene ventet det dessuten oppgaver blant internatets elever og menigheten på stedet, eller andre menigheter ventet aktiv tjeneste på sabbatsdagen. Vi hadde nok å gjøre! Og vi var tilfreds fordi vi visste at vi tjente Guds sak og var en del av adventsaken.

Dessverre har menigheten ikke alltid sørget så godt for sine arbeidere. Vi kunne nevne flere tilfeller, men skal ikke gjøre det. Vi ønsker imidlertid å minne dem som til en hver tid har lederansvar om at

Levende skrift

Fra begrep til lydskrift og massemedium

Undertegnede har fått anledning til å lese boka "Levende skrift". Dette ble en utsøkt opplevelse. Over 235 sider kan du bl.a. lese om skriftens og typografiens utvikling fra sumerisk kileskrift og egyptiske hieroglyfer frem til dagens elektroniske systemer, hvor skårne typer og skrevne bokstaver på en forunderlig måte konvergerer til nye variasjoner av de få urgamle symboler som er grunnlaget for de kulturformer som er mulig gjort gjennom skriftsystemer som nesten alle mennesker kan lære. Medlemsbladet for landets største bokklubb omtaler forfatteren som "en av de sentrale i det norske bokkunstmiljøet i over en menneskealder. Boka er et funn for alle som er nysgjerrige på skriftens kulturhistorie. I tillegg kan den langt på vei leses som en roman om en mann som elsker sitt fag." (Jon Østbø i "Bokspeilet".)

Forfatteren av boka er Jakob Rask Arnesen, en ikke ukjent medarbeider i Guds verk, sønn til Erik Arnesen, pioneren innen skoleverket og forlagsvirksomheten i Norge og Danmark. Vi kjenner i dag Jakob som en verdifull medarbeider i pensjonistforeningen og fra tidligere år bl.a. som typograf og forlagsleder. Den som får brev fra ham, får et brev preget av en ordets kunstner, både når det gjelder innhold så vel som skrift. Konvoluttene som bærer brevene fra ham er så vakkert utstyrt at de er en fryd for øyet og vel verdt å ramme inn.

Jakob er ikke bare typograf. Han er også kalligraf og skrifthistoriker -- og en fremragende sådan, kjent som en landets fremste. Han nyttes som foredragsholder i faglige fora og får sin bok omtalt på bl.a. følgende måte:

"Boka imponerer fra første sekund. Den er god å ta i. Den tåler å bli bladd i. Og begynner du å bla, skal det mange desibel til å dra deg ut av boken igjen. Boka bør være selvfølgelig i alle fagskolebibliotek. Den bør være en obligatorisk gave til alle lærlinger som begynner i en grafisk bedrift og skal tegne, bruke, velge eller bearbeide skrift i sitt fagarbeid. Dette fordi det er store muligheter for at den faglige entusiasmen og dyktigheten som forfatteren legger for dagen vil kunne smitte over på unge mennesker som starter sin faglige utdanning. Det er vanskelig ikke å bli smittet av en slik faglig glede. Han bruker skriften til å gi historien liv, men klarer å gi skriften dens eget liv." (*Gunnar Kokaas i "Norsk Grafia".*)

Arnesen fylte 85 år nylig. Vi gratulerer!

Øivind Gjertsen

de må være rettferdige med de ansatte. Utvikle sine sosiale antenner. De ansatte må til enhver tid vite at de er en viktig del av det arbeidet som pågår for å fremme Guds sak. Det samme gjelder våre pensjonister, som er en sårbar gruppe. De har behov for å kunne føle seg trygget økonomisk og sosialt. Samtidig sier vi til de ansatte: Husk at du er en medarbeider i

Guds verk og yt ditt ytterste. Vi har alle et ansvar overfor Gud, aktive så vel som pensjonerte misjonsarbeidere.

Vi lever i spennende tider, og nettopp nå er sannelig tiden like før Jesus kommer. Verdensbegivenhetene vi hørte om som barn oppfylles. For å sitere en for lengst avdød sjelevinner: "Snart skal vi få møte Jesus og gå hjem med ham."

DET STORE AVHOLDSMØTET

Av Terje Johannessen

Søndag den 8. november 1885 holdt Ellen White det som i ettertid skulle bli det mest kjente møtet hun holdt i Norge noen gang, nemlig det store avholdsforedraget. Da talte hun til den største forsamlingen hun skulle stå overfor i noe av hennes offentlige arbeid i Europa. Dagboknotatet for denne dagen åpner slik: "Været fortsetter å være tåkete og uten solskinn." Det er tydelig at det dårlige været går henne på nervene. Siden møtet ikke skulle være før klokken 5 om ettermiddagen, holdt hun seg hjemme og gjorde unna en god del skrivearbeid om formiddagen.

Møtet ble holdt i regi av Det Norske Totalafholdsselskab i byens absolutte storsal, Fæstningens Gymnastiklokale. Salen var på dette tidspunktet byens største. (Calmeyergadens Missionshus, som er kjent som byens største lokale, ble først bygget i 1890-91 på initiativ av handels-skolebestyrer Otto Treider. Det var på den tiden ikke bare byens største, men Skandinavias største forsamlingslokale

med plass til hele 5000 tilhørere. I 1898 kjøpte Kristiania Indremission bygningen. Gården ble gjort om til lagerbygning på 1950-tallet og revet i 1971.)

Det første spørsmål som reiser seg er: Hvilken forbindelse hadde Ellen White med Det Norske Totalafholdsselskab siden man til de grader slo på stortromma. Svaret er sannligvis ingen forbindelse i det hele tatt. Uten at det kommer direkte fram av kildene, er det temmelig sikkert at Totalafholdsseskapet er blitt gjort oppmerksom på at hun skulle komme av Matteson og Oyen og gjennom det før omtalte gode naboforholdet.

Matteson hadde dessuten grunnlagt helsetidsskriftet Sundhedsbladet i 1881. Det meste av denne tiden hadde han selv redigert bladet, men dr. G.E.Bentzen var redaktør i 1885. Av en eller annen grunn ønsket man et redaktørskifte. Mandag 2. november ble det holdt et styremøte hvor bl.a. denne saken var oppe. Willie White og H.W. Kellogg var til stede ved dette

Fru E. G. White

fra Kalifornien holder Søndag 8de November Kl. 5 i Fæstningens Gymnastiklokale **Afholdsforedrag.**

F. Hovedbest. f. d. n. Totalafholdsf.
A. Halvorsen,
Sekretær.

Helsehjørnet

Av lege Ann Cathrin Reichelt
Lommelegen a/s

DIABETES

Type 2-diabetes koster trolig det norske samfunn flere milliarder kroner årlig.

Hva er diabetes?

Sykdommen har fått sitt navn fordi den fører til at det blir for mye sukker i blodet (sukkersyke). Årsaken er enten mangel på insulin, eller at insulinet ikke har god nok virkning.

Insulin er et hormon som lages i bukspyttkjertelen, og som regulerer sukkermengden i blodet.

Det finnes to typer diabetes:

Type 1-diabetes. Denne typen skyldes mangel på insulin. Den forekommer i alle aldre, men de fleste er unge når de får sykdommen (under 40 år).

Type 2-diabetes.

Denne typen skyldes at insulinet virker dårlig. Den er vanligst hos overvektige personer og hos eldre.

møtet, og man ble enige om at dr. Oscar Nissen var en ønsket mann, og de ga ham tilbudet. Tre dager senere, torsdag 5. november, fikk styret melding om at dr. Nissen tok på seg oppgaven.

L.H. Christian fremstiller det som om dette møtet var et møte arrangert av menigheten i Kristiania. Det var det ikke. Christian sier: "Fru White holdt mange foredrag om emnet (avhold og helse) for vårt folk, og også noen få offentlige. Til en av disse hadde menigheten sikret seg den største salen i Norge, og fru White talte om "afhold i Bibelen". Annonsen sier

tydelig at dette var Totalafholdsselskabets møte. Det var således dr. Nissen som var avholdsselskapets formann da Ellen White kom til Norge i 1885, og det var formelt på hans direkte invitasjon at hun holdt det store møtet. Man leide altså Fæstningens Gymnastiklokale og averterte i Aftenposten, Dagbladet og Morgenbladet, sannsynligvis også i Verdens Gang. Annonsen gikk over tre dager og var stort sett likelydende i de ulike avisene, i Morgenbladet dog i noe forkortet utgave. Annonsen gjengis på side 7 slik den fremsto i Aftenposten 6. og 7. november 1885.

I tillegg til behandlingsutgifter på flere milliarder, påføres samfunnet tilsvarende store kostnader knyttet til sykefravær og uføretrygd, viser en ny svensk studie. Sverige bruker ca. 7 milliarder årlig på dette. Forholdene er trolig tilsvarende i Norge.

Folkesykdom

Rundt 100 000 nordmenn lider av type 2-diabetes. I tillegg kommer rundt 20 000 som ikke vet at de har sykdommen.

40% økning

Type 2-diabetes er en av våre store folkesykdommer og av de som øker mest. I løpet av de neste 25 år er det forventet over 40 prosent økning av forekomsten av type 2-diabetes i Norge. Årsaken til denne høye forekomsten er mangel på fysisk aktivitet i det moderne samfunnet.

Livsstil

Det er mye å hente ved endret livsstil, endret kosthold og god medisinsk behandling. Flere forskningsrapporter konkluderer med at tiltak som regulerer blodsukkeret og blodtrykket gir redusert risiko for utvikling av komplikasjoner til type 2-diabetes.

Hva kan diabetes føre til?

- To til fire ganger økt risiko for hjertekarsykdommer
- To til fire ganger økt dødelighet ved hjerteinfarkt
- Økt risiko for hjertesvikt
- Kraftig økt risiko for amputasjoner
- Andre senkomplikasjoner er nerveslag, nyresvikt, blindhet, og fotsår.

Fakta om type 2-diabetes

Mer enn 80% av alle diabetesere har type

2-diabetes. Sykdommen kjennetegnes av høyt blodsukker. Hovedårsaken til type 2-diabetes er at kroppen får nedsatt evne til å reagere på sitt eget blodsukkersenkende hormon, insulin. Dette betegnes ofte som insulinresistens. Ved insulinresistens klarer ikke kroppen å transportere sukkeret fra blodet og inn i vevet.

I begynnelsen vil kroppen produsere ekstra insulin, men etter hvert vil dette ikke være nok til å unngå for høyt blodsukker. Vedvarende høyt blodsukker gir øket risiko for sykdommer i hjerte og blodårer.

Arv

Svært mange mennesker er i større eller mindre grad arvelig disponert for utvikling av type 2-diabetes. Dessuten øker risikoen for utvikling av type 2-diabetes med alderen, ved overvekt og ved mangel på regelmessig fysisk aktivitet. På grunn av lite fysisk aktivitet i det moderne samfunnet ser vi nå type 2-diabetes hos flere og yngre mennesker.

Behandling?

De fleste pasienter starter behandlingen med kostholdsveiledning og endring av mosjonsvaner. Dersom det ikke er tilstrekkelig til å få bukt med det høye blodsukkeret, må man ty til medikamentell behandling.

I høyden

Ved Johann Thorvaldsson

Hornsjø skulle være like nord for Lillehammer, men det er ikke alt som er like like. For mange er dog det viktigste spørsmålet: Hvem skal vi møte der oppe i høyden?

Her på fjellet og i samværet løftes våre tanker opp mot den Jesus som knytter oss sammen i håpet og fellsesskapet. Det har vi alle, som kom fra Danmark, fra Sverige og fra Norge, og denne gangen kom det også noen fra Bergen og enda noen fra langt hinsides Bergen, hvorfra båter som "Stavangerfjord" pløyet Atlanterhavet den gangen vi var unge. Da ble vi kjent med hverandre på steder som Onsrud, Vejle fjord, Skodsborg. De skolene har preget våre tanker og holdninger.

Her møter vi Melvin Eidså, som jeg husker fra fjøset på Onsrud. Jeg var en av de heldige som slapp med bare å ha sabbatsvakt hver 6. sabbat, men da måtte jeg tidlig opp og melke 10 kuer, vi var altså to om å melke 20 kuer.

Om ikke gjæve Melvin husket det og at han måtte ettermelke når jeg hadde vært der? Kanskje burde jeg blitt hos kuene resten av livet, så hadde jeg gjort en bedre innsats enn når jeg her skal forsøke å gi et ordbilde fra Hornsjø. Derfor må jeg ha noen til å hjelpe meg, og jeg kaprer derfor ei jente fra min klasse på Onsrud.

- Vi kjente deg som Solveig Dybing.

- Nå heter jeg Egeland, men i adventsammenkomst og hjemme i Stavanger er jeg stadig Dybing.

- Du er med til disse stevnene . . .

- Ja, i alle årene, bare ikke i fjor. Og her er det praktfullt.

- Hva er det beste her?

- Det er å se alle de gamle igjen og igjen, men hvert år er det noen som ikke kommer . . .

Vi var ikke alle på Onsrud samtidig, og her er Lillian Jordal. Hun kom første gang til Hultaforstevent siste år, og nå er hun tilbake sammen med oss her på Hornsjø.

- Hvilken betydning har det for deg å være med på et slikt stevne?

- Mest av alt å møte gamle kjente. Så er det gode møter og god mat og hyggelig selskap. Så jeg er fornøyd med stevnet.

- Du kunne tenke deg å være med igjen til neste år?

- Ja, hvis jeg lever da. Da får vi komme til Danmark.

- Det sier de og det har du ikke noe imot?

- Aldeles ikke.

Men så slår vi over til dansk, fordi den neste vi taler med er også en Lillian, men Lillian Bech fra Skive. For hende er det anden gang hun er med til et fælles dansk-

ved Hornsjo

norsk seniorstævne.

- Hvad får dig til at komme til et stævne som dette?

- Fordi jeg kan lide samværet og møderne, og så fordi man møder mange gamle kendte.

- Du har ellers en speciel hobby derhjemme i forbindelse med TV apparatet?

- Ja, når jeg skal hvile mig, så sidder jeg og ser nogle programmer.

- Er det specielle programmer?

- Vi fik pludselig at vide, at vi kunne tage 3ABN i Norden -- Three Angels Broadcasting Network fra USA -- og det er meget interessant. Der kommer så mange gode udsendelser.

- Så der får du også inspiration gennem denne private adventistfjernsynsstation?

- De forbedrer ens sprogkunderskab, så man forstår mere og mere engelsk, f.eks. det man har glemt.

En av dem som har reist med "Stavangerfjord"s avløserer, ruteflyene

from USA, for å være her, er Thor Bakland.

- Du kom fra Tromsø?

- Ja, men nå bor jeg i College Place, Washington.

- Du har forbindelse med "Aktiv Pensjonisttid"?

- Jeg abonnerer på tidsskriftet og følger med i hva som hender med folk her over.

- Kommer du ofte hjem til Norge?

- Siste gang var i år 2000. Så var jeg i '99 og '89, så jeg kommer ganske ofte.

- Er det første gang du er med til et pensjoniststævne?

- Ja, det er første gang. Astri Hestdalen Coupland overtalte meg til å komme, og det er jeg glad for.

- Har dere noe slikt i USA?

- Vi har noe som heter "Retired Workers Association". Det er mest regulære møter på lokale steder. College Place har en slik forening som møtes en gang hver måned. Det er som regel et kveldsmøte med middagsmat. Det er ingen stævner som dette.

Men ved årsmøtene er det som regel et møte for pensjonerte misjonsarbeidere og helsearbeidere.

- Hva mener du så om stevnet?

- Det er meget inspirerende fordi det gir deg mer enn bare et enkelt kveldsmøte. Her er det mulig å fornye gamle vennskaper. Det har forandret meg å møte folk her som jeg kjente for 55 år siden. Når jeg hører navnene og ser ansiktene, da ser jeg for meg hvordan de så ut da vi var yngre.

- Vi er da ikke blitt så mye eldre?

- Det er ikke mange jeg kjenner igjen, men navnene røper identiteten. Øynene er de samme, men visse trekk forandres. Det er heller ikke mange som kjente meg igjen, unntatt nære venner som Randi Dyresen, Lillian Jordal og Haldis Rishaug. Men de har alle sett meg gjennom årene.

- Du kunne tenke deg å komme tilbake?

- Vi blir eldre, og vi vet ikke hvordan verdenssituasjonen er de neste få år. Det er en prekær situasjon akkurat nå.

- Hvordan er det ellers å være tilbake i Norge?

- Det er nesten som et fremmed land. Det er skjedd så store kulturelle forandringer her i Norge. Hele verden har forandret seg, og dette er ikke Norge slik det var da jeg reiste. Men jeg følger godt med og leser de to avisene i Tromsø over Internet hver dag. De gir et helt annet bilde av byen nå, enn der jeg vokste opp. Den gangen var det 10.000 innbyggere, nå er det 50.000. Her er det en blanding av innflyttere som vi aldri hadde tenkt å se, både fra øst og fra Middelhavslandene. Forandringen er spesielt merkbart i et lite land med få folk. Integrasjonen er mye lettere å gjøre i et stor land som USA.

- Du har vært tannlege?

- Ja, og jeg var sist rektor på Loma Linda Tannlegehøyskole.

- Du har også vært borgermester eller ordfører i College Place?

- Det var jeg i fire år, men nå er jeg

planleggingssjef for byen.

- Ellers andre aktiviteter?

- Ja, jeg er med i styret for Walla Walla symfoniorkester, dessuten i styret for byens sykehus. Så er jeg sjef for den lokale Røde Kors organisasjonen. Dette holder meg ute av kjøkkenet, sier Thor mens Erna Keyn går forbi.

- Jeg husker den gang Thor kom fra Tromsø til Oslo.

Men så kommer Astri forbi.

- Thor gir deg skylden for at han kom hit.

- Det tror jeg er riktig. Han ville bli med fordi det kunne bli siste gangen han kunne komme og se gamle venner.

- Du har ellers vært lenge borte fra Norge?

- Ja, men de siste 12 årene har jeg vært hjemme hvert annet år. Det er første gang jeg er med til et pensjoniststevne, fordi jeg har ikke vært pensjonist før. Jeg arbeider ennå et par dager om uken som fysioterapeut.

- Du er stadig norsk?

- Jeg blir alltid norsk. Det er i mine gener å være en sta nordmann, sier Astri med et smil som røper hennes selvironiske humor. Hvis noen flere av oss hadde fått den i vuggegave var verden kanskje blitt mer i harmoni med dens hensikt?

- Her møter du mange du kjenner fra . .

- Onsrud, Oslo, og så er det mange som kjente min far.

- Og det var . . .

- Levi Hestdalen. Han var mye i Norge etter at vi flyttet til Canada.

- Du har bodd både i Canada og USA?

- Jeg skulle bare besøke foreldrene mine etter at jeg var ferdig på Skodsborg i 1957 og arbeidet så på Skogli, men jeg kom aldri tilbake.

- Hvorfor ikke?

- Jeg tok arbeid der borte, og så ble jeg der. Så ble jeg gift etter en stund.

- Du har to barn?

- To gutter. Tod bor i Toronto og er finansanalytiker, Mark er gift i Australia og har to små jenter. Han jobber med data ved et stort sykehus i Melbourne.

- Hvor er dine søsken?

- Kari bor i Vancouver og gir ennå noen timer i piano. Finn er lege, men ble pensjonert i fjor. Både han og min søster Åse bor i Kelowna, Britisk Columbia, hvor foreldrene våre også bodde. Finn har to barn som begge er leger, mens Åse har tre barn. Min søster Marit er menighetskskolærer i Portland, Oregon. Hun har en sønn som nettopp har fått sin doktorgrad som dataingeniør på samme tid som hans kone ble doktor i musikkfag. Yngstebroren min, Øyvind, er ingeniør i Alberta, Canada.

Dette var friske pust fra en av disse familiene som reiste over "Dammen".

Den fengslende beretning er ellers å lese i boken "Fra Trekullbrenner til Byråsjef" som utkom på Norsk Bokforlag i 1999 og som nettopp er oversatt til engelsk av Thor Bakland.

Den neste vi møter er en annen vaskeekte siddis som heter Berit Lie.

- Jeg er oppvokst i Stavanger og har bodd i Stavanger hele mitt liv.

- Og aldri vært borte fra Stavanger?

- Ikke bosatt?

- Men nå er du så havnet på et pensjoniststevne. Her hører du vel ikke hjemme?

- Egentlig hadde jeg ikke tenkt å komme til stevnet, men så fikk jeg et oppdrag. Jeg skulle hjelpe Reidun Norleman Endresen med hennes kveldsprogram.

Den nye formannen, Kåre Kaspersen, takket ved åpningsmøtet Johann og Irene Elisenberg for den innsatsen de hadde gjort for foreningen gjennom mange år.

Hun trengte støtte til de musikalske innslag og jeg bidrog vel også med ideer til programmet.

- Det har vært fantastisk interessant å treffe venner jeg ikke har sett på 50 år. Du hører navnet og oppdager at det er noen du kjente den gangen. Hvilken opplevelse. Og så de møtene. Budskapet vi fikk fra de eldre forkynnerne var inspirerende og berikende. Og så naturen her. Så neste år skal jeg prøve å få min make ut av døren og med.

- Til Danmark?
- Ja da, vi får se.

Og i mellemtiden har vi fat i en annen dansker -- en fra Bornholm. Det er Ansgar Falk.

- I har vært med til flere stævner?
- Ja, hvert år de sidste tre år, og det har vi vært begeistret for. Vi bliver opbygget af det, og det er dejligt. De sidste par

gange jeg har været til årsmøde blev jeg i dårligt humør.

- Men her får du opbyggelse?

- Ja, det gør jeg.

- Men hvori ligger så forskellen?

- Det er en helt anden forkyndelse end som de gamle prædikanter prædikede. Når jeg læser de gamle bøger, så er jeg enig i det hele, men den nye lære der kommer frem, den er helt anderledes.

- Hvad med det du hører her?

- Det er jeg slet ikke på kant med. Men det nye -- det der med Café Kirken, det synes jeg er noget forfærdeligt noget der er kommet ind. Sangen og rytmerne -- de kalder det for kristen rock, men jeg mener ikke der er noget der hedder kristen rock.

Dette er kun en del af samtalerne. Disse blev optaget på bånd, men teknikken virker ikke altid. En af samtalerne blev helt væk -- med formandens kone,

Ellen May Kaspersen. Det skrevne er en rekonstruksjon, til tider redigert og fortolket i et forsøg på at fortælle, hvad jeg mener der skulle være sagt. Det var måske meningen at udlægge det en smule anderledes?

I denne rapport er der ikke medtaget referater af møderne, en beskrivelse af menuen eller fruernes garderobe. Redaktøren vil sikkert med glæde modtage levende skildringer af den heftige debat, som foregik til et møde jeg gik glip af, fortæl hvilken betydning det har for dig at få et dybere kendskab til adventrens indtog i Norge, din reaktion på Rolf Kvinges appel med sang af Ralph Coupland, en bedre forståelse af nethindens slør eller klarsyn, af hvorfor ægtefæller bliver enige eller uenige -- eller måske noget helt andet, der har gjort varigt indtryk på dig gennem opholdet i næsten 1000 meters højde ved Hornsjøen. Der skal flyttes bjerge hurtigt, hvis vi kan tilbyde noget lignede for gæsterne til næste år -- men så har vi til gengæld det sydlige Kattgat med lange, hvide sandstrande i nærheden.

Så tilbake til en nordmann -- hvis denne byen kan sies å være i Norge?:

- Eg heter Arne Nordvald Engan og eg kommer fra Bergen. Det er faktisk første gangen eg er med til et stevne som dette. Det er sånn at det er veldig interessant og veldig inspirerende å se at alle vi gamle, vi er oppegående likevel, vet du.

- Du kjenner noen igjen?

- Ja, vet du, vi der vest, vi ligger liksom utenom alt vi, sånn at vi bare leser navn og navn og navn, og så kommer vi her og får se personene. Og så kjenner de noen som kjenner de og så kjenner de, og så viser det seg at vi kjenner -- eg holdt på å

si så kjenner vi nesten alle sammen, ikke sant? Så er det veldig inspirerende å høre og se disse menneskene som vi vet har drevet i verket i mangel, mangel år. Her treffer vi for eksempel Jordal sine døtre og sånt. Det er liksom veldig inspirerende, fordi det var Jordal som dømte meg i '51. Så viste en av døtrene hannes det kortet som han hadde skrevet til meg 5. mai 1951. Det syntes eg var veldig inspirerende å se noe såpass gammelt, et 52 år gammelt kort, vet du. Nei, dette var virkelig interessant og eg vil si det at får eg anledning til å leve videre, så blir ikkje dette siste gangen. Det blir det ikkje.

- Så vi kan regne med deg igjen til neste år?

- Så fremt eg har vett og helse til det så kommer eg igjen, ja. Det gir så mye, dette, at man får se mennesket bak navnet.

- Savner du noe her?

- Vi skulle hatt litt mer sang, mer sam-sang og mer begeistring. Nå kommer eg fra Frelsesarmeen fra mine ungdoms år, så det ligger i meg fremdeles dette her med å få litt sang og begeistring. Så når de hjemme i menigheten har bedt meg holde gudstjeneste gjennom årene, så har eg likt å ha sanggudstjenester. Da spør eg folk på forhånd: "Er det en sang du liker?" Hvis de svarer ja, så spør eg dem om ikkje de kan komme opp på plattformen og fortelle hvorfor de liker han. Så får eg gjerne 5-6 opp. Så lager eg en liten andakt sjøl, og så i begeistringens rus, så kommer de opp uten at eg sier at nå kommer bror eller søster den eller den. Men de kommer bare opp greitt i tur og orden. Eg tror menigheten er veldig begeistret og setter pris på det.

- Takk for de forslagene, Arne Engan,

Emanuel W. Pedersen

99 år

Af Johann Thorvaldsson

Det er en lys forårsdag her på Søndervang, hvor jeg møder Emanuel Pedersen.

- Du bor ikke her til daglig?

- Nej, desværre. Jeg havde så småt håbet, at jeg på mine gamle dage kunne være her.

- Altså i Danmark?

- Det havde Ester og jeg talt om, men sådan skulle det altså ikke være.

- Du er dansk og amerikaner?

- Jeg er dansk, har altid været, vil altid være. Et dansk pas er også et af de bedste at rejse på. Danmark er et lille fredeligt land med høj kultur, og man har generelt agtelse for os ude i verden.

- Er det nationalstolthed?

- Det kan måske siges; men lad os kalde det ydmyg stolthed. Jeg elsker Danmark og mit modersmål. Vi søgte at bevare det danske i vort hjem. Både Kirsten og Glen, vores børn, taler det flydende. Desværre har man i dag travlt med at ødelægge vort sprog.

- Du bor i Amerika i nærheden af Generalkonferensen?

- Ja, jeg var general field secretary i Robert H. Piersons administration (1966-1979) og vi blev boende, da jeg gik af. Pierson var et dejligt menneske og god at arbejde sammen med.

- Det tror jeg.

- Han så udviklingen, ville gerne holde igen på visse punkter, reformere på andre. "Tilbage til de gamle stier," var hans løsen. Jeg blev hans "troubleshooter", når der var noget omkring, og det var jeg meget godt tilfreds med.

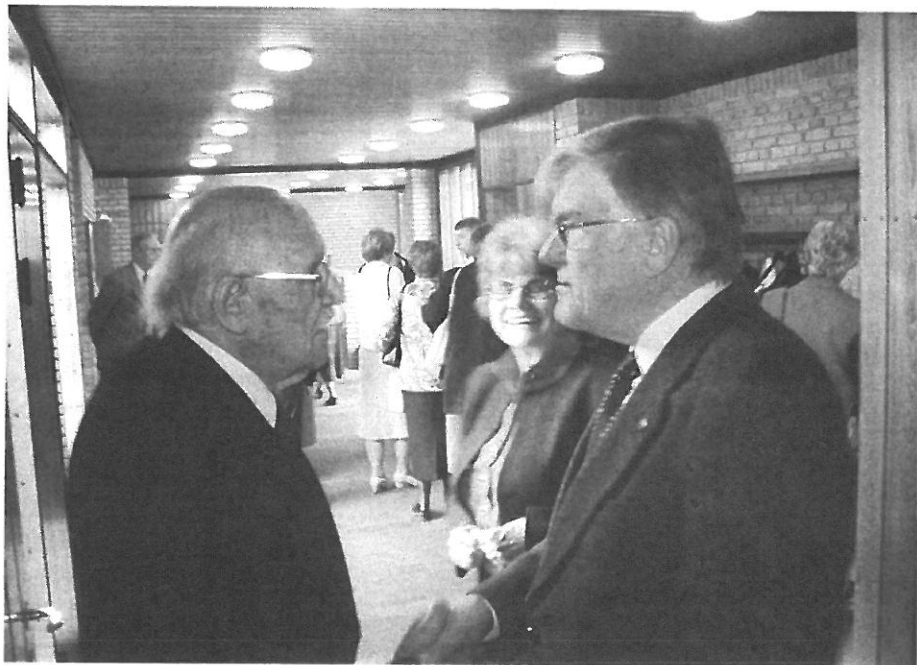
- Så du kom vidt omkring?

- Jeg kom meget omkring -- har været kloden rundt. Der var mange dejlige opgaver. I det meste og væsentligste lå vi på linie med hinanden, og jeg blev da hans "troubleshooter". Da jeg så skulle gå af, talte han med mig om at blive lidt længere. Det blev så til to år mere. Man holdt ellers nok så strengt på aldersgrænsen dengang. Det førte til, at han og jeg overværede den Sydafrikanske Divisions Council og deres 50 års jubilæum. Da rejste han hjem, og jeg overværede unionsmøderne op gennem Afrika med et særligt besøg og opgave i Portugisisk Vestafrika. Derefter trak jeg mig tilbage. Så en dag ringede Pierson mig op og spurgte om ikke jeg ville kom op og tale med ham. Om jeg ville overtage formandsposten i den Mellemøstlige Division, med hovedkvarter i Beirut, Libanon, hvor Magdalon Lind måtte trække sig tilbage på grund af sygdom. Jeg var pensionist og kunne rejse ud som SOS på pensioniststatus. Så jeg spurgte Pierson:

- Hvem er så boss, du eller jeg?

- Det bliver du.

- Hvis jeg skulle have ansvaret måtte jeg også have den nødvendige autoritet.

Emanuel Pedersen i samtale med Børge og Iris Schantz.

Derfor blev jeg valgt, og ikke kun undævnt.

- En rigtig pensionistopgave?

- Vanskeligheder har gerne haft en stimulerende indflydelse på mig. Her var der rigelig appel, men det er et kapitel for sig. I Libanon og Etiopien var der revolution og skyderi i gaderne. Der var behov for mænd af den rette støbning. En af dem var Børge Schantz. Hans meget dygtige kone Iris var en ekstra bonus. Børge Schantz var arbejdsom og grundig og alligevel afholdt. At han blev PhD og specialist forundrer mig ikke. Han har efter min mening en bedre missionsfilosofi, hvad angår Islam, end den man p.t. følger i Generalkonferensen

- Din far var kolportør?

- Ja, og ganske speciel. Ved begyndelsen forrige århundrede havde vi dansk-

amerikaneren Zakarias Sherrig som hovedagent. Han skrev også smukke digte og salmer. Og da han også gav mig min første banan i 1907, var han en flink mand. Han lærte far kolportagens ædle kunst. Sundhedsbladet, som den gang ejedes af H. L. Henriksen, blev fars speciale, og senere også bogen "Praktisk Vejleder i Sundhed og Sygdom". "Sundheds-Pedersen" blev han kaldt ude på landet. Hans liv var litteraturmissionen.

- Og din mor?

- Hun var meget speciel og i flere henseender nok en større personlighed end far, som på grund af sin gerning var mest hjemmefra, logerede ude, da rejsen hjem var for lang og for dyr. Det betød så, at mor var ene om at klare familielivet med opdragelsen af os 6 børn. Hun begyndte gerne ved firetiden om morgenen i seng-

en ved petroleumslampens matte skær med at strikke, stoppe, reparere. Hun lavede maden. Hun gjorde rent. Hun lavede storvask og klatvask. Alligevel fandt hun tid til missionsarbejde. Jesus stod for døren. . . I mange år abonnerede hun på 10 ekspl. af "Evangeliets Sendebud", som hun selv delte ud for at få folk i tale. Mor var pinlig nøjagtig og havde en udpræget retfærdighedssans og var dog kærlig, god og hjælpsom. Vi børn lærte at besøge folk, hjælpe dem med rengøring, indkøb, læse og bede med dem. Ved hendes begravelse sagde en ukendt ikke-SDA: "Deres mor var en vidunderlig kvinde. Vi kaldte hende Byens gode Engel."

- Så du lærte respekt af dine forældre?

- Det var dengang. De brugte jo også både Bibel og tæppebankeren med forklaringer både før og efter, plus formaninger og advarsler, og så var det jo alt af kærlighed. I vor oplyste tid er det for primitivt. Børnene er for skrøbelige, forældre for medgørlige, fordi myndighederne er for kloge. Man bygger hellere fængsler.

Med Erik Arnesen som pædagog

- Johann, jeg var på skole med din far og mor i Nærum. Det var en herlig tid. L.Muderspach, som havde været forstander de foregående tre år, var blevet sendt til USA med hele familien. Arnesen havde været den ideelle forstander, da skolen var i Vestbygningen på Skodsborg. Han var en lille stor mand, ydmyg som få og med myndighed som færre. Dertil kom, at vi holdt paragrafferne fordi vi holdt af ham, dvs. når vi ikke brød dem. Han var jo norsk, men vi kunne også kræve ham som vor. Han havde sagt, at nordmændene og danskerne altid kunne komme godt ud af det sammen; men da vi

så kunne det lidt for godt, gik jagten ind, og flere par blev sendt bort. Vi små syndere kunne blive, når vi stod op og offentligt bekendte vor syndighed.

- Nå?

- De havde ikke opdaget mig. Jeg havde været ude med en lille sød norsk jente, der slog triller med tungen. Det var for at hjælpe hinanden med de tyske verber og ellers den rene uskyldighed med bogen i den ene hånd og flettede fingre i den anden. Det eneste, det gik ud over, var et tålmodigt bøgetræ, der forstående lod mig udskære et hjerte i dets bløde, modtagelige bark. Men det endte jo med, at jeg gik ned og bekendte kulør. Han gik hen og så ud af det lille sidevindue, meget længe, vendte sig om og sagde: "Det gør meg meget, meget vont. Du var en av dem jeg hadde forventet meg noget af." Jeg fik helt ondt af ham. Arnesen og hans tid hørte sammen, han var et hoved højere end de fleste andre store mænd. Hans hjerte favnede vidt, hans indflydelse til jordens fjerneste egne, hvor hans elever virkede.

- Midt i 50erne havde vi den store debat om Kristi menneskelige natur. Jeg rejste helt til Lillehammer for at tale med ham om det. Han var i 90erne og lå i sengen. Intelligensen lyste ud af hans levende, klare øjne. Der var i alle fald ikke noget i vejen med hovedet. Før jeg gik bad han for mig, og jeg for ham. Så bøjende jeg mig og gav ham et kys på kinden som han gengældte. Fra døren vinkede jeg ham farvel, mens den gamle æresfrygtfølelse fra skoledagene lagde en dæmper på selvbevidsthed. Jeg glæder mig til at se ham igen, og vi tilsammen kan få klar rede på Kristi menneskelige natur af Jesus selv.

Fortsættes i næste nr.

Ana og Fernando Stahl

Utraditionelle missionærer

Af Iris Schantz

"Adventisme på Altiplane er et 'dramatisk eksempel' på den personlige, sociale, økonomiske, juridiske og politiske konsekvens, der kan fremkomme ved hjælp af en autentisk evangelisk tro." (Samuel Escobar, latinamerikansk protestantisk teolog.)

Ana og Fernando Stahl besøgte Danmark i 1927 sammen med deres indianske adoptivdatter, Charvi. Pastor Werner Wilstrup Hansen, den daværende ungdomsleder, mødte dem på Skodsborg Badesanatorium. Han blev så begejstret, at han skrev den lille bog "Eventyrlige Oplevelser blandt Indianerne i Sydamerika". Min personlige interesse for Ana og Fernando Stahl er først og fremmest, fordi vi har samme forfædre. Jeg er født Iris Stahl. Min far, Georg Stahl, og Fernandos far blev født på samme slægtsgård i Weltenschwann, Schwarzwald i Sydtyskland. Mine forældre mødte Ana og Fernando, da de besøgte Danmark i 1927.

Hvem var hun?

Ana Christina Carlson blev født på en gård uden for Växjö i Sverige i 1870. Hun var den yngste af otte søskende. Hun elskede at færdes ude blandt dyrene, men tog dog altid med sin mor til den nærliggende fattiggård med tøj og mad. Hun

fortalte kammeraterne, at hun elskede de fattige og gerne ville hjælpe dem, når hun blev stor. Hun sagde også til sin far, at hun gerne ville være lærerinde, men da han ville have hende til at love, at hun så aldrig ville gifte sig, trak hun sig tilbage. I stedet for måtte hun begynde at gå på en husholdningsskole som tolvårig. 15 år gammel var hun allerede husholderske i et hjem med flere tjenestefolk.

Allerede som teenager fik hun lyst til at opleve Amerika. Hendes opsparede penge gjorde dette muligt. Allerede i toget til Milwaukee, hendes bestemmelsessted, fik hun plads hos en amerikansk familie. Ana lærte hurtigt engelsk. Mens hun senere arbejdede som servitricer i en restaurant i byen, lagde hun mærke til den høje, kraftige Ferdinand blandt gæsterne. Han var af tysk afstamning, men ak - han havde altid så travlt!

Hvem var han?

Ferdinand Anthony Stahl blev født i Milwaukee i 1874. Da hans far havde afsluttet sin værnepligt, forlod han sin hjemstavn, Schwarzwald, og rejste til USA. Der giftede han sig med en kvinde med de samme rødder. Kun otte måneder senere døde han. Moderen giftede sig igen, men da hun fik en søn i det nye ægteskab, begyndte Ferdinands trængsler. Han fik

alle kløene, mens halvbroderen gik fri. Stedfaderens brutale opførsel, ved flere lejligheder, var livstruende. Derfor løb Ferdinand hjemmefra allerede som otteårig. Trøstesløs vandrede han fra sted til sted. På et tidspunkt tilbød en farmerfamilie ham skolegang, imod at han arbejdede for dem på farmen. Han sultede konstant, men fandt på at spise rå æg, som han tog i hønserejerne. Efter sjette klasse forlod han familien og gik på valsen som landsstryger. Han hagede sig fast under godsvognene, når de kørte tværs over Amerika. Han var også med i drengebander. Drengene måtte fange, slagte og tilberede dyr for at få noget at spise. Fængselsophold og flugt fra fængslet blev også en del af deres oplevelser.

Da Ferdinand var seksten år, var han stor og stærk. Han rejste til Milwaukee og udfordrede sin stedfar til en nævekamp. Da stedfaderen kravlede ind under bordet, opgav Ferdinand at give ham de klø, han havde fortjent. Nu var det stedfaderen, der var bange for stedsønnen. Ferdinand gik i aftenskole og lærte et håndværk. I den restaurant, hvor han indtog sine måltider, blev han forelsket i den svenske immigrantpige. Mens han var på en længere forretningsrejse, skrev de til hinanden. Da han kom hjem, friede han og fik ja. De giftede sig, da han var 19 og Ana 22. Han sagde til sin brud: "Du er den første, der har elsket mig." Dette kærlighedsforhold fortsatte gennem hele deres lange ægteskab.

Livet sammen i USA

Nu fulgte otte lykkelige år. Ferdinand havde godt arbejde, og Ana var den perfekte hustru og mor. De blev velsignet med datteren Frenita og sønnen Wallace. En dag købte de E.G. Whites bog "Den store Strid" af en kolportør. De læste bogen, fik bibelundervisning og blev syvende dags adventister. På grund af sabbatshelligholdelse mistede Ferdinand sin stilling. På den tid var det meget svært at få fri om lørdagen. De var tæt på sultegrænsen, men gik ikke på kompromis m.h.t. deres tro. De tog begge en sygepleje- og fysioterapi-uddannelse hos dr. Kellogg i Battle Creek. Derefter drev de en klinik i Cleveland, Ohio.

Ved adventisternes verdenskongres i

San Francisco i 1909 var de begge delegerede. Efter en missionsappel meldte ægteparret sig til tjeneste blandt inkaindianerne. Ferdinand skulle have udtrykt ønske om "at rejse til den sværeste missionsmark". Bestyrelsen ville dog ikke lade dem rejse, for datteren var 13 år, og man mente, at det var uforsvarligt at lade et barn på den alder skifte til en så fremmed kultur. Desuden var der heller ikke budget til deres rejse og til løn. Ana og Ferdinand var dog ikke til at stoppe. Til sidst blev de accepteret. De solgte klinikken og deres smukke hus og finansierede selv rejsen og delvis løn. Samfundet kunne kun give Ferdinand 50 \$ i løn om måneden.

I verdens højest beliggende hovedstad

I 1909 ankom familien Stahl så fra USA til La Paz, verdens højest beliggende hovedstad, 3900 m over havet. Byen er kendt for sine stejle gader, sine bjerge med evig sne og sit kolde, tørre klima. Både Ana og Frenita fik bjergsyge. Efter en uge begyndte Ferdinand og en missionær fra Peru at udforske omgivelserne. Derefter begyndte både Ana og Ferdinand at sælge bibler og religiøse bøger og tidskrifter fra dør til dør for at tjene til livets ophold, alt imens de lærte det spanske sprog. De oprettede også en klinik for fysioterapi for den rigere del af befolkningen.

Få måneder efter deres ankomst kunne de flytte til en af de indianske bydele, for indianerne havde deres største interesse. De begyndte straks at uddele gratis medicin til de fattige. Ana gav både rige og fattige i La Paz behandling. Ferdinand red til hest til nabolandet Peru. Han havde læst fire kasser med bibler og religiøse tidsskrifter på nogle muldyr. Han begynd-

te at sælge denne litteratur, men opdagede dog hurtigt, at ca. 95% af befolkningen var analfabeter.

En dag sendte indianerhøvdingen Camacho fra aymarastammen en indtrængende bøn til adventisternes hovedkvarter i Lima, Peru, om at der måtte blive sendt en missionær til hans landsby. Han havde lært at læse og skrive under sin militærtjeneste og havde oprettet en lille skole i sin landsby. Han havde læst i Bibelen, at man bør helligholde den syvende dag. På det tidspunkt havde familien Stahl fået hjælp af to oversøiske ægtepar i La Paz. De hjalp hinanden med at holde offentlige møder på gaden. Så snart Ferdinand og Ana hørte om høvdingens anmodning, melde de sig frivilligt og tilbød at begynde at arbejde blandt aymaraindianerne i Peru. De skulle samtidig lede arbejdet i Bolivia. Ledelsen ansatte dem i Peru for to år. Det er muligt, at Ferdinand begyndte at kalde sig Fernando på dette tidspunkt, for nu beherskede familien det spanske sprog.

Kun til låns i Peru

I 1911 -- to år efter ankomsten til Sydamerika, flyttede familien til landsbyen Plateria. Den ligger tæt ved Titicacasøen, verdens højest beliggende sø, 3812 m over havet. Søen danner en del af grænsen mellem Peru og Bolivia. I landsbyen flyttede familien ind i en af høvdingens stråttækte, lerklinede hytter. Møblerne bestod udelukkende af petroleumskasser. I sin bog "In the Land of the Incas" skriver Fernando: "Vi fandt indianerne i en jammerlig tilstand. De levede i det mest afskyelige snavs og elendighed. De kendte intet til de simpleste hygiejniske love og var forfaldne til drukkenskab

og nedværdigende laster. De tog aldrig bad og skiftede ikke tøj. Jeg så børn, hvis tøj var syet fast til kroppen. Her blev det siddende, til det faldt af i laser."

Som en løbeild spredtes nyheden om Ana og Fernandos ankomst hos høvdingen, og "hundreder kom til behandling". Men selv om hele familien arbejdede fra tidligt om morgenen til sent om aftenen, var de nødt til at få hjælp af indianerne. Disse viste sig at være dygtige og villige medarbejdere. Noget af det første, de lærte indianerne, var at holde sig rene.

Fernando skriver: "Vi oprettede flere vaskeklasser med 15-20 personer i hver klasse. Vi forsynede dem med vaskefade, håndklæder og sæbe og viste dem, hvordan man vasker sig. De var ivrige og nød at være rene. Mens vi underviste indianerne, bad vi med dem og fortalte dem om Jesu kærlighed og om frelsesplanen. Mens vi underviste dem, svarede indianerne altid: 'Vi vidste ikke, at Jesus elsker os. Vi vidste ikke, at det var forkert at drikke spiritus og bruge kokain.'"

Sygebehandlingen gav også gode resultater, og der blev sendt bud efter dem

fra andre landsbyer. Til at begynde med lånte Fernando høvdingens hest. Senere red han på sit trofaste muldyr, Samson. Hele provinser led dengang af kopper og tyfus. Fernando og hans hjælpere vaccinerede. De viste, hvordan man rensede vandkilderne og holdt dem rene. De lærte dem også at pleje de syge og at holde deres huse rene.

Nye arbejdsområder

Allerede det første år gik Ana i gang med at undervise i høvdingens lille skole. Den bestod af 150 elever -- lige fra små børn til middelaldrende voksne. Ved fælles hjælp blev der købt jord, og man byggede Plateria Adventist School, som kunne åbne sine døre for elever af begge køn i 1913. Fagene var læsning, skrivning og regning, hygiejne og religion. Et nyt missionærpar var ankommet for at drive den nye skole, men glæden blev ganske kort, for de måtte forlade landet på grund af sygdom.

Fortsættes i næste nr.

Aktiv Pensjonstid

Organ for SDA-arbejderes Pensjonistforening

Redaktør: Øivind Gjertsen
Erling Skjalgsons gt. 20B. 0267 Oslo
Telefon 22 44 13 80

E-post: øivind@gjertsen.com

Gaver sendes til kassererens adresse.

Korrespondent i Danmark:

Birthe Bayer, Tranevej 11,
DK-8721 Daugård.
Tlf. 75 89 61 95

Ekspedition og kasserer i Danmark:

Gerda Møller, Hvidovrevej 329B, 3.mf.,
2650 Hvidovre. Tlf. 36 78 06 80

SDA-arbejderes pensjonistforening i Norge

Akersgata 74, 0180 Oslo

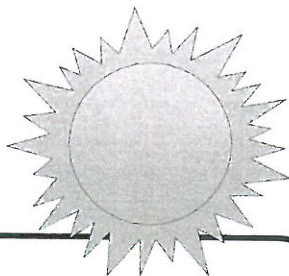
Formann: Kåre Kaspersen
Heia, Rakkestad. Tlf.: 69 22 44 09

Sekretær: Jakob Rask Arnesen
Larsbråtvn. 139, 0674 Oslo. Tlf.: 22 32 44 09

Kasserer: Edith Nordvåg
Furubergvn. 111B, 2315 Hamar. Tlf.: 62 52 55 96

Postgirokonto: 0530 2085678

LÅN MEG SOLEN

*Lån meg solen
så den kan tine
mitt harde, frosne hjerte
så det slår varmt
mot den jeg går i møte.*

*Lån meg regnet,
så det kan rense bort
bitterhet i sinn og tanke
og vaske flekkene vekk
fra min panne.*

*Lån meg vinden,
så den kan tørke mine tårer,
viske ut sorg og bekymring
og kjærtegne mitt kinn
med trøstende ord.*

*Lån meg havet,
så det kan gjemme
i sitt uendelige dyp
all urett, hat og kiv
og lære meg å tilgi.*

*Lån meg stjernene,
så de kan skinne og glitre
og tenne håpets lys
i mine øyne
og lære meg å lengte
etter evigheten.*

Reidun Norlemann Endresen